

Nešpory v Zenarruze

Obešel jsem budovy konventu a vstoupil do kostela. Byla to stavba v románském stylu, tmavá a masivní. Dřevěný zlacený oltář z 18. století byl zdoben soškami a točitými sloupky a dosahoval skoro až ke klenbě kněžiště. Ve tmě skoro nebyl vidět - vtom ale neviditelná ruka stiskla vypínač a oltář se rozsvítil. Odrazy zlata, těla soch a modř obrazů, jimiž byl oltář osázen, se třpytily na ponurém pozadí holých kamenů. Po chvíli mniši s přehozeným škapulířem nastoupili husím pochodem a rozsadili se do oblouku. Bylo jich šest včetně Gregoria. Od ostatních se nelišil. Rozpustilého a zlomyslného žertěře vystřídal vážný řeholník s oduševnělým výrazem, který na ukřižovaného Krista vrhal bolestné pohledy.

Mé družky, rakouské a australské poutnice, seděly porůznu na kostelních dřevěných lavicích. Z postoje každé z nich se dalo hádat na jejich duchovní založení. Jedna zírala do vzduchu, upínala zraky ke kamenné klenbě a dalo se tušit, že v tichu místa hledá jen povznesení k celku všehomíra. Druhá klečela na kolenou, pokrývala se znameními kříže a bylo patrné, že její víra se upíná ke Kristu. Třetí, nepochybně luteránka, listovala v malém žaltáři, které před začátkem mše rozdál jeden mnich: zjevně si nedokázala představit modlitbu bez opory v textu. Žaltáře byly bohužel psány španělsky, a tak se pro ni k hermetismu žalmů připojovala neprostupnost kastilštiny. V řadě kousek ode mne jsem uviděl mohutnou

Rakušanku, která na můj pohled odpověděla tlumeným úsměvem. Nečinil jsem si o svém šarmu žádné iluze a jasně jsem cítil, že tu působí mé samectví. Tato žena očividně nevěřila ve zmrtvýchvstání těl: byla odhodlána dosyta si těla užít už zde dole.

Mniši začali zpívat, jeden hrál na harmonium. V jejich strádáním zvrásněných tvářích se dala číst španělská mystika, mocná a tíživá. Tři se pyšnili černými vousy, díky nimž připomínali postavy z El Greca.

Všechny nás uchvátilo mámivé kouzlo modlitby. Patří ke zvláštnostem Cesty, že poutníkovi - ať už jsou jeho pohnutky jakékoli - nabízí okamžiky nečekané náboženské emoce. Čím prozaičtější je každodenní život chodce, zabraný starostmi o bolavé puchýře nebo těžký batoh, tím jsou tyto duchovní okamžiky silnější. Cesta je především zapomením na duši a podrobením tělu, jeho trýzním a uspokojování tisíce potřeb, které má. A pak tuto pracnou rutinu, která nás proměnila v pochodující zvíře, přeruší okamžiky čiré extáze, během nichž - po dobu prostého popěvku, setkání, modlitby - tělo pukne, rozpadne se na kusy a pustí na svobodu duši, kterou jste už měli za ztracenou.

Sem jsem dospěl v úvahách, když se brána kostela bezohledně otevřela. Mniši ani nemrkli a zpívali dál. Leč nám poutníkům, jejichž víra byla špatně vyzbrojená a vytržení křehké, toto přerušení přeťalo duchovní vzlet. Vešel člověk, pak dva, pak čtyři a nakonec dvacet. Byli to Španělé, muži i ženy, a všichni už vypadali v důchodovém věku. Na sobě měli kalhoty a bílá trička s krátkým rukávem. Většina držela v rukou fotoaparáty. Temnotu proťaly fotoblesky. Vetřelci se domlouvali zdánlivě tlumeným hlasem,

jehož síla ale postačovala k tomu, aby překryl libé tóny gregoriánského chorálu. Návštěvníci se beze studu okázale pokřižovali, provedli neobratné pokleky a usadili se v lavicích. Vyrušení pokračovalo hlukem zmateně obracených stránek žaltáře. Zkušenější ostatním radili číslo a pokoušeli se falešně připojit k antifoně. Po pěti minutách cirkusu a na tajuplný signál se návštěvníci zdvihli a společně odešli, ovšem až poté, co ještě pořídili několik snímků a nechali dvacetkrát vrznout bránu.

Nešpory skončily v atmosféře zdevastované vyrušením. Když jsme se s ostatními poutníky znovu sešli venku pod portikem, řeč se stočila ke zmizelým neomalencům. Podle obecně sdíleného názoru šlo o pasažéry turistického autobusu, kterým někdo navrhl pitoreskní zastávku. Nejspíše hned poté zase nasedli a už teď se valí k následující atrakci.

Jaké bylo naše překvapení, když jsme po návratu k batohům zjistili, že domnělí turisté tu pořád jsou. Popojížděli s kabelami na kolečkách po pěšinách v parku a směřovali k oné nové stavbě, k níž přiléhala miniaturní ubytovna poutníků. Když jsme budovu obešli, spatřili jsme je, jak se scházejí k hlavnímu vchodu do budovy s přepychovými prosklenými dveřmi a mramorovou podlahou.

Chvilí nato se vrátil Gregorio a na dotaz nám objasnil, že se jedná o skupinu pobytových hostů. Pronajímají si klášterní pohostinské pokoje a právě to umožnilo výstavbu nového, zcela komfortního sídla. O návštěvnících se vyjadřoval s úctou, z níž se dalo hádat, že je jejich pobyt pro řeholníky velmi lukrativní.

- Kvůli čemu sem přijeli?
- Na soustředění.

- Jakého druhu?
- Cvičí jógu.

A vskutku: na zádech bílých triček, v nichž hosté chodili, bylo (anglicky?) napsáno „Yoga group“. Když pak dvě poutnice odešly do parku pořídít pár snímků, po návratu líčily, že několik nových sousedů už v okolí kláštera zaujalo lotosovou pozici a podle všeho zdraví zapadající slunce.

Podobnými zážitky poutník poměřuje vývoj tohoto světa. Poutní cesta do Compostely sice obnovila svou vitalitu, ale již ne co královská cesta víry, jako tomu bylo kdysi. Cesta je dnes jen jedním z mnoha produktů, jež se nabízejí ke spotřebě ve velkém postmoderním bazaru. Mniši jsou praktičtí lidé, uvedenou rozmanitost pochopili a nabízejí služby uzpůsobené specifickým potřebám. Rychle vyhodnotili, jak vysokými prostředky disponují různé skupiny, jež hledají jejich společnost. Turistům nabízejí drahé klášterní výrobky: pohlednice, sýry, zavařeniny. Pro „Yoga group“ rezervují luxusní pokoje v nové stavbě. A pokud jde o poutnické trhany, dávno je prokoukli: ti, kteří jim klepou na bránu, jsou ze všech nejchudobnější nebo nejškudlivější, protože ani ne kilometr odtud nabízí pohodlná soukromá ubytovna přespání za šestnáct eur... Mniši, vázání tradicí, zajišťují poutníkům zázemí, avšak minimální.

Doklad toho jsme obdrželi při večeři. Zatímco uctívači slunce se shromáždili v přepychovém jídelním sále, naši skupině přinesl Gregorio v půl osmé z kuchyně vroucí pokrm nejspíše složený ze zbytků po předchozí „Yoga group“. Jídlo nebylo špatné. Avšak gábl přinesený v ohromné čtverhranné míse z bílého plechu, kterou navíc Gregorio postavil na zem, nutně působil dojmem žrádla pro psa.

Nám to ale bylo vcelku jedno - měli jsme hlad. Všech osm se nás společně usadilo na zem na terase a při jídle jsme o tom vesele konverzovali. Na prosbu sester poutnic jsem předvedl svůj malý vaříč a připravil pro všechny čaj. Naše ponožky, přehozené přes šňůry a uchycené količky, které si nikdo nezapomněl vzít, se třepotaly ve větru jak oriflamy nad vojenským polním ležením.

Stoupenci jógy, nasycení a rozehrátí vínem, vyšli ven. Trupou soustředěných důchodců proběhla vlna zájmu o naši skupinku. Od úst k ústům přebíhalo slovo „Compostela“. Nakonec se k nám ti nejodvážnější přiblížili s fotoaparátem v ruce. Ne že by si troufli nás oslovit, to ne - ostatně zvuky, jež jsme při přežvykování mnišské šlichty vydávali, nedovolovaly spolehlivě zjistit, zda jsme obdařeni jazykem. Přinejmenším jsme ale tvořili pitoreskní výjev, hodný toho, aby figuroval mezi suvenýry z pobytu. Fotoaparáty se rozcvakaly. Během fotografické seance jsme zaujali co nejuvolněnější pózu a hráli roli divochů, jež nám byla prisouzena - a nutno přiznat, že si to od nás nežádalo mnoho námahy.

Následně se obě skupiny, oni a my, zcela ignorovaly. Západ slunce pro nás byl příležitostí k slastnému oddechu; rozvalili jsme se u hřejivých zdí a hovořili o Cestě, počínaje nevyhnutelnou otázkou: „Odkud jsi vyšel?“ Společenství se prohloubilo výměnou leukoplastů a flastrů. Rakušance, jež se na mne tiskla, jsem se snažil dát na srozuměnou, že jsem z Cesty vyčerpaný. Bezpochyby navyklá na podobné table, ubalila si ohromného jointa a pomstila se mi tím, že mi nenabídla šluka.

Odešel jsem si lehnout do stanu k nohám křížové cesty, a abych obohatil pelmel těchto uctíváčům

slunce věnovaných středověkých zdí, podíval jsem se na iPadu na jeden díl amerického televizního seriálu. Těsně před usnutím ve mně zašustění venku vyvolalo obavy, zda mi Rakušanka nevklouzne do stanu a nepodnikne v krytu noci poslední útok na mou osobu. Musel to ale být vítr nebo zvíře. Vše zase ztichlo. A jelikož rozpor dlí i v nás, na okamžik jsem toho zalitoval...

Když jsem zrána opouštěl klášter Zenarruza, připadal jsem si proměněný. Tato zastávka vyznačovala závěr úvodního týdne, určeného aklimatizaci a dobrovolné samotě. Přešel jsem do stadia společenského poutníka.

Nedospěl jsem ale ještě tak daleko, abych vyšel ve skupině. Na Severní cestě ostatně každý zůstává společníkem sám sobě. Poutníci se setkávají večer v etapových městech a na ubytovnách. S výjimkou skupin utvořených od začátku, jako byly naše australské přítelkyně, pochodují během dne osaměle, a pokud se sdruží, je to ve formě pomíjivých uskupení. Když jsem tak při následujících etapách potkával své Rakušanky, zjistil jsem, že se jejich trio rozdělilo.

I když jsem ale šel dál sám, již jsem - na rozdíl od prvních dní - tuto samotu nepotřeboval. Cítil jsem, že jsem se Cestě dostatečně uzpůsobil a jsem se svým novým, poutnickým já v dostatečné shodě na to, abych mohl přijímat i setkání a družít se se sobě rovnými, kteří byli všichni tak odlišní.

